

ส่วนที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่มีความแตกต่าง หลากหลายทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม มีขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น แต่ความแตกต่างเหล่านี้ก็ได้รับการหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน และแสดงออกมาในทางที่เป็นเอกภาพในความหลากหลายทั้งทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและจารีตประเพณีที่สำคัญในชีวิตประจำวัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริม ทำนุบำรุงศาสนา และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเพราะเป็นหน่วยงานราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชน ในท้องถิ่นมากที่สุด โดยมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณีท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจนและหลากหลาย โดยมีกฎหมายที่กำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

(11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ส่วนที่ 2

1. ข้อมูลทั่วไปและประวัติความเป็นมา

ตำบลบากเรือตั้งมานานกว่า 200 ปี บรรพบุรุษดั้งเดิมได้อพยพมาจากบ้านธาตุกลุ่มและบ้านชาติเทิง อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ตำบลบากเรือแต่ก่อนเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำน้ำล้อมรอบคือ ลำน้ำกุดกง เหมาะต่อการตั้งหมู่บ้าน บริเวณที่ตั้งตำบลมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น มีต้นไม้ชื่อต้นกะบาก ชาวบ้านนำมาขูดเจาะเป็นเรือ จึงเรียกว่าบ้านบากเรือ หรือ ถาก เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน คือการตัดแปลงรูปทรงของไม้ให้ได้ตามต้องการ

2. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด/สำนักสงฆ์จำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อวัด	ที่ตั้ง
1.	วัดบ้านบากเรือ	ม.1 ,ม.6
2.	วัดบ้านดอนเรือ	ม.3
3.	วัดบ้านดงยาง	ม.5,11
4.	วัดบ้านโคกสะอาด	ม.7
5.	วัดบ้านดอนผึ้ง	ม.4,8
6.	วัดบ้านท่าช้าง	ม.6
7.	วัดบ้านปอแดง	ม.2,ม.10
8.	วัดป่าห่อพระคุณ	ม.2,ม.10
9.	วัดป่าโนนเจ้าหัว	ม.9

3. ความเชื่อของชุมชน

3.1 วิธีการดำเนินชีวิต

- สภาพความเป็นอยู่ของชาวตำบลบากเรือ การกินอยู่หรือการบริโภคนิยมบริโภคข้าวเหนียว และอาหารจำพวก 5 หมู่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและปลูกไว้กินเอง ปัจจุบันกำลังพึ่งพาผลผลิตจากภายนอกมากขึ้น ซึ่งเต็มไปด้วสารพิษตกค้าง ส่วนมากจะขาดแคลนผลไม้ในการบริโภค

- การจัดการภายในครอบครัว ผู้นำครอบครัวมีบทบาทในการตัดสินใจ ที่จะดำเนินต่อกิจกรรมของตนเอง โดยพิจารณาจากเหตุการณ์ และประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต หรือใช้การคาดการณ์ในอนาคตเป็นการคาดคะเนโดยใช้ความรู้สึก ขาดข้อมูลพื้นฐานเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ

3.2 พิธีกรรม / ความเชื่อ / ประเพณี

ชุมชนตำบลบากเรือ นอกจากจะมีประเพณีทำบุญตักบาตรฮีตสิบสอง ซึ่งเป็นประเพณีหลัก และยังมีพิธีการดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมา ดังต่อไปนี้

1. การเกิด

บิดา มารดา ที่รู้ตัวว่ากำลังจะมีลูก จะมีความรู้สึกปลาบปลื้มมีจิตใจอยากให้เห็นหน้าลูกว่าเป็นหญิงหรือชาย รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร จึงพยายามทะนุถนอมลูกในครรภ์ให้ดีที่สุด เมื่อบุตรคลอดจะจดวันเดือน ปี เกิดและเวลาตกฟาก เพื่อทำนายดวงชะตาผูกดวงชีวิต หาผู้ใหญ่ตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคล ในอดีตการคลอดบุตรจะอาศัยหมอดำแย้ในการทำคลอด ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ชาวบ้านนิยมคลอดบุตรที่สถานพยาบาลของรัฐ เด็กที่เกิดใหม่ บิดา มารดา จะมีการนำเอารกเด็กไปฝังไว้ใต้บันได สุมไฟไว้บนหลุมฝังรก เรียกว่า “ พิธีฝังสายแห่ แผล่สายปือ ” สำหรับแม่ที่คลอดบุตรใหม่จะมีการอยู่ไฟและในช่วงที่อยู่ไฟจะเลือกรับประทานอาหาร เพื่อไม่ให้เด็กการแพ้อาหาร เลือกกินอาหารที่ไม่แสลงต่อร่างกาย ในระยะที่อยู่ไฟจะมีบ้านใกล้เรือนเคียงญาติมิตรไปอยู่เป็นเพื่อน สอบถามสารทุกข์สุกดิบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ จันกรรม ” ผู้เป็นเจ้าของบ้านจะเตรียมอาหารไว้ต้อนรับผู้มาเยี่ยมตามประเพณีอันดี

2. การแต่งงาน

การแต่งงานโดยทั่วไป เรียกว่า “การกินตอง” หมายถึงการทำพิธีเกี่ยวตองเป็นวงศาตองญาติกันระหว่างฝ่ายชาย กับฝ่ายหญิงที่สมัครรักใคร่เป็นสามีภรรยา การแต่งงานจะเริ่มจากฝ่ายชายที่รักใคร่ชอบพอกัน โดยจะบอกพ่อแม่ให้จัดหาผู้ใหญ่เป็นเจ้าแม่ไปสู้อต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง เมื่อตกลงกันแล้ว ก็จะปรึกษาหารือเรื่องค่าสินสอดทองหมั้น (ค่าตอง) และหาฤกษ์ยามที่จะแต่งงานกัน ตลอดจนมีการตกลงกันว่า เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายใดจะไปอยู่กับฝ่ายใดถ้าหากมีระยะเวลาสั้น ฝ่ายชายจะหาของหมั้นมาวางไว้เป็นประกันไว้อาจเป็นทองรูปพรรณ หรือเงินตามจำนวนที่ตกลงกันได้ การทำพิธีแต่งงาน เมื่อได้ฤกษ์ตามที่กำหนด ก็จะจัดขบวนแห่เจ้าบ่าวไปยังบ้านเจ้าสาว ซึ่งเป็นที่ทำพิธีมีขันหมาก พาขวัญ เงินสินสอดไปด้วย โดยการทำพิธีนั้นจะมีผู้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเรียกว่า หมอขวัญ หรือหมอสูตร เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมให้ เมื่อพิธีการเสร็จจะมีการผูกแขน เรียกว่าการผูกแขนเขย ผูกแขนสะใภ้ สำหรับฝ่ายหญิงจะเตรียมของ เรียกว่า “ของสมมาให้แก่ญาติฝ่ายชาย” จากนั้นจะมีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารเป็นที่สนุกสนานครื้นเครง พอเสร็จสิ้นงานเลี้ยง ก็จะมีการส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าห้องหอที่จัดเตรียมไว้ให้ เป็นการเสร็จพิธี

3. พิธีการทำศพ

พิธีการทำศพแยกออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1. ศพที่ตายจากอุบัติเหตุ เรียกว่า ตายโหง ทัวไปเรียกว่า ตายดิบ การทำศพใช้พิธีฝังอย่างเดียว ไม่มีการเผา พิธีการทางศาสนาในอดีต การฝังศพประเภทนี้จะใช้พลาสติกห่อหุ้มศพแล้วฝังลงไป ในดินบริเวณป่าช้าแล้วปักเสาเป็นที่หมายไว้ เมื่อครบกำหนดอาจเป็นเวลา 1 ปี 2 ปี 3 ปี จึงจะทำพิธีนำศพขึ้นมาเผา แต่ปัจจุบัน นิยมโบกปูน เก็บศพเอาไว้ตามวัดหรือบริเวณป่าช้า

3.2 ศพตายสุก เป็นศพของผู้ตายตามปกติ หรือเฒ่าแก่ตาย การจัดศพ ประเภทนี้ในขั้นแรก จะมีการแต่งศพ เช่น อาบน้ำศพก่อนหรือไม่ แล้แต่ เห็นสมควร แล้วใช้ผ้าด้ายดิบมัดมือ ให้ประนมมือ ถือดอกไม้รูปเทียนไว้บนอก แล้วใช้ผ้าด้ายดิบห่อหุ้มศพมัดด้วยด้ายดิบ 3 เปลาะ (มัดตราสัง) เปลาะแรกมัดตรงกลางลำตัว รอบแขน และมือให้แน่นชิด เปลาะสองมัดตรงเข่า เปลาะสามมัดข้อเท้าและเอาศพใส่โลงไว้ตามยาวที่ใช้เป็นชื่อเรือน หันหัวศพไปทางทิศตะวันตก การเอาศพไว้ที่บ้านจะเก็บไว้กี่วันก็ได้ แล้วแต่ความสมัครใจของเจ้าภาพ ตกเย็นมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาติกา การเผาศพ ประเภทนี้ในอดีตนิยมทำกันในป่าช้าในตอนเช้าวันเผาศพจะมีการทำที่เผาศพในป่าช้า โดยมีห่อข้าวหนึ่งห่อ ไข่ดิบโยนเสี่ยงทายในป่าช้า ถ้าไข่แตกแต่ที่ใดก็จะเอาที่ตรงนั้นเป็นที่เผา ถือว่าเป็นความประสงค์ของผู้ตาย แล้วก็ตัดพินมากองตรงนั้น ถางทางเข้าออกสะดวกแก่การหามศพเข้าไป การหามศพออกจากบ้านถึงป่าช้าจะหามรวดเดียวไม่มีการวางโลงศพระหว่างทาง เมื่อไปถึงป่าช้าจะเวียนศพรอบกองฟอน 3 รอบ จึงวางศพลงบนกองฟอง มีพระเทศน์หน้าศพเป็นครั้งสุดท้าย แล้วเปิดหีบศพ ออกล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าวและน้ำหอมจึงทำการเผา หลังจากวันนั้นวันรุ่งขึ้นญาติผู้ตายก็จะมาเก็บกระดูก โดยเอาน้ำมารดรอบกองไฟเพื่อให้แน่ใจว่าดับสนิท ญาติจึงช่วยกันเก็บกระดูกขึ้นใหญ่ และขึ้นสำคัญลงหม้อแล้วคราดขี้เถ้าและเศษกระดูกรวมแปรเป็นรูปคน ยกหม้อกระดูกวางบนส่วนนอกของรูปแปร จึงนำผ้าขาวมาผูกมัดปิดหม้อนำไปบรรจุในธาตุที่เตรียมไว้ แต่ปัจจุบันชาวบ้านนิยมนำศพไปเผาที่เมรุที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัด โดยถือว่าเป็นความสะดวกอีกอย่างหนึ่ง

4. การงันเฮือนดี

การงันเฮือนดีจะกระทำควบคู่กับการจัดงานศพ โดยถือว่าบ้านใดมีคนตายก่อนนำศพไปฝังหรือเผา ช่วงตั้งศพไว้ที่บ้าน บรรดาญาติและเพื่อนบ้านจะมาอยู่รวมกันเพื่อเป็นเพื่อน และปลอบใจคนในครอบครัวให้หายโศกเศร้า การงันเฮือนดีจะมีการเล่นเกมต่างๆ และจะกระทำช่วงที่ศพอยู่บ้านเท่านั้น ซึ่งการงันเฮือนดีในปัจจุบันจะมีบางครั้งที่มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เป็นเจ้าของภาพจะไม่ว่าอะไร เนื่องจากเปิดโอกาสให้ญาติหรือคนอื่นๆ มาอยู่รวมกันเพื่อน โดยเจ้าภาพจะทำหน้าที่จัดหาข้าวปลาอาหารเลี้ยงดูแขกที่มาเยือน

5. การสู่ขวัญ

การสู่ขวัญเป็นพิธีอย่างหนึ่งของชุมชนตำบลบากเรือ โดยจะกระทำในโอกาสต่างๆ ในทางที่ดีและไม่ดี เช่น กระทำหลังจากมีการเกิดอุบัติเหตุ การหายจากการเจ็บป่วย การแคล้วคลาด การมีโชค การสอบเข้าทำงาน การไปเป็นทหารเกณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้คนที่ ซึ่งในบางครั้งก็มีการเสียเคราะห์ให้เคราะห์หายไปเรียกว่า “ การแต่งแก้เสียเคราะห์ ” หรือการบายศรีสู่ขวัญในพิธีการมงคลการแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ การทำพิธีสู่ขวัญของชาวบ้าน จึงเป็นการกระทำที่เน้นเสริมมงคลแห่งชีวิต

6. การลงแขก

การลงแขกเป็นสังคมแห่งการทำมาหากินตั้งแต่ครั้งโบราณ ซึ่งชาวตำบลบากเรือ มีการสืบทอดกันมา ถึงแม้ว่าจะลดลงก็ตาม แต่ยังมีคงไว้อยู่บ้าง การลงแขกแสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันเป็นนิสัยของคนไทยในอดีต การลงแขกจึงเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ช่วยกันทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เสร็จลุล่วง เช่น การปลูกบ้าน การดำนา การเกี่ยวข้าว นวดข้าว ทำไร่ เป็นต้น การลงแขกนั้นผู้เป็นเจ้าของจะไปบอกกล่าวแก่ผู้ใกล้ชิดรู้จักกันเพื่อช่วยทำงานส่วนใหญ่จะกระทำในวันเดียวกันนั้นจะเสร็จหรือไม่ก็ตาม ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการช่วยกันทำงานจนเสร็จแล้วผู้หนึ่งจะมาช่วยงานเป็นการตอบแทนแลกเปลี่ยนกันโดยมิได้ใช้เงินเป็นค่าตอบแทน

3.3 วัฒนธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน

งานประเพณี ชุมชนตำบลบากเรือ เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากราษฎรในหมู่บ้าน ยังมีวิถีชีวิตบนพื้นฐานของความเชื่อทางด้านพุทธศาสนาและธรรมชาติอย่างกลมกลืน วัฒนธรรมที่ปรากฏทั้งทางด้านจิตใจ วัตถุ พิธีกรรม ยังเป็นไปตามประเพณีดั้งเดิม ที่ชาวอีสานเรียกว่า “ฮิตสิบสอง” ซึ่งราษฎรยังให้ความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธา ผู้นำที่เป็นหัวหน้าชุมชนหรือผู้นำหมู่บ้าน พระสงฆ์ ครู - อาจารย์ ในการจัดงานประเพณีต่างๆ ผู้นำเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดในการจัดงาน การจัดงานประเพณีตามฮิตสิบสองเป็นไปตามความเชื่อ เป็นประเพณีที่ต้องปฏิบัติแต่สัปดาห์ละเดือนในแต่ละปี ซึ่งส่วนมากจะเป็นการทำบุญตามหลักพุทธศาสนาเป็นหลัก แต่ด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยีได้ไหลบ่าเข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเพณีบางอย่างถูกละเลย แต่ส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สำหรับงานประเพณีของตำบลบากเรือ มีดังนี้

1. **ประเพณีบุญข้าวจ้** หรือประเพณีบุญเดือนสาม จะกระทำในโอกาสการทำบุญวันมาฆบูชา หรือวันใดก็ได้ในเดือนสาม ข้าวจ้เป็นอาหารอย่างหนึ่ง โดยการนำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้ว ปั้นเป็นก้อนโตประมาณผลมะตูม ย่างไฟให้สุกเกรียม แล้วทาด้วยไข่ ย่างไฟอีกรอบยัดไส้ด้วยน้ำอ้อย ก้อนขนาดเท่าหัวแม่มือ แล้วนำไปถวายพระในวันที่กำหนดการทำบุญ

2. บุญพะเหวด หรือประเพณีบุญเดือนสี่ หรือบุญมหาชาติ การทำบุญพะเหวด เกิดขึ้นจาก คัมภีร์มัลลยหิมันมัลลยแสน เชื่อว่าถ้าผู้ใดอยากพบพระศรีอริยเมตไตย หรือเข้าถึงพระพุทธเจ้าแล้ว จงอย่าทำบาปหนัก ได้แก่ฆ่าและขมเหง บิดา มารดา ครู – อาจารย์ สมณพราหมณ์ หรืออุยงให้คณะสงฆ์ แดกแยกกัน รวมทั้งต้องตั้งใจฟังธรรมเทศนา เรื่อง มหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียว กร ทำบุญพะเหวดหรือบุญมหาชาติ ชาวบ้านจะจัดงานติดต่อกัน 3 วัน โดยวันแรกเป็นวันเตรียมงาน ชาวบ้านจะลงมือตกแต่งสถานที่อย่างสวยงาม ในวันที่ 2 จะเป็นวันงานที่แท้จริง จะมีพิธีแห่พระ เวสสันดร นางมัทรี กัณหา ซาลี เป็นการแห่จากทุ่งนาโดยกำหนดเอาจุดใดจุดหนึ่งซึ่งอยู่ไม่ไกลจาก หมู่บ้านนัก เข้ามายังศาลาที่เตรียมไว้ในขบวนแห่ก็จะมีการเล่นดนตรีพื้นเมือง ขบวนกองยาว มีการ ฟ้อนรำอย่างสนุกสนาน สำหรับชาวบ้านใกล้เคียงก็จะมาร่วมทำบุญในวันดังกล่าว ส่วนวันที่ 3 ของ งานบุญพะเหวด จะเป็นการฟังเทศตามคตินิยม โดยมีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดร ให้จบภายในวันเดียวจะได้พบพระศรีอริยเมตไตย ในงานวันดังกล่าวจะมีพระสงฆ์เทศนา ตั้งแต่ตอน เช้าและดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเสร็จสิ่งของที่นำมาถวายพระสงฆ์ในวันที่มีการเทศน์เรียกว่า “ ต้นกัณฑ์ ” ซึ่งต้นกัณฑ์จะมี 3 รูปแบบอย่างแรกเรียกว่า “ กัณฑ์หลอน ” เป็นการถวายเครื่องปัจจัย โดย ไม่ระบุพระสงฆ์องค์ใด แบบที่ 2 เรียกว่า “ กัณฑ์จอบ ” เป็นการถวายจตุปัจจัย แต่พระสงฆ์องค์ใด องค์หนึ่งแบบเจาะจง โดยก่อนจะมีการถวายจะมีการมาแอบดูให้แน่ใจเสียก่อนว่าพระสงฆ์ที่กำลังจะ ถวายกำลังเทศนาอยู่หรือไม่ จากนั้นจึงนำขบวนแห่ต้นกัณฑ์เข้ามาถวาย ส่วนแบบที่ 3 จะเรียกว่า “ กัณฑ์หลง ” ส่วนใหญ่จะเป็นวันรุ่งขึ้นของวันใหม่แล้ว ซึ่งการเทศน์มีการจบสิ้นแล้ว โดยผู้ที่ถวาย กัณฑ์ จะมีเจตนาที่จะถวายจตุปัจจัยให้แก่ภิกษุเป็นหลัก

3. ประเพณีตรุษสงกรานต์ หรือประเพณีบุญเดือนห้า ตรุษสงกรานต์ของตำบลบากเรือ จะกระทำคล้ายกับท้องถิ่นอื่น คือมีการสงน้ำพระพุทธรูป โดยวัดจะอัญเชิญพระพุทธรูปมา ประดิษฐานไว้บริเวณด้านหน้าของศาลาวัดเพื่อให้ชาวบ้านได้สงน้ำได้อย่างสะดวก ในช่วงวัน สงกรานต์ นอกจากจะมีการสงน้ำพระพุทธรูปแล้ว ยังมีการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว มีการ ทำบุญตักบาตร ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวไทย พิธีการในวันสงกรานต์ที่ชาวตำบลบากเรือ ปฏิบัติสืบต่อกันมาในช่วงวันสงกรานต์คือ การรดน้ำคำหัวคนแก่คนเฒ่าในหมู่บ้านโดยเด็กเยาวชน หนุ่มสาว จะรวมกลุ่มกันเที่ยวรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อขอพรที่เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต นอกจากนั้นยังมีการสาดน้ำซึ่งกันแกลกันอย่างสนุกสนาน สำหรับชาวบ้านที่ไปประกอบอาชีพใน ท้องถิ่นอื่น จะถือเอาวันสงกรานต์กลับมาเยี่ยมบ้าน ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันจัดทำเป็นกองผ้าป่ามาถวาย วัด เพื่อเป็นการทำบุญและการกลับมาทำคุณประโยชน์แก่ท้องถิ่นเดิมของตน

ถึงแม้ว่าประเพณีสงกรานต์จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น การเล่นพื้นเมือง ก็จะไม่ค่อยได้รับความสนใจ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม แต่แก่นแท้สาระของประเพณีสงกรานต์ยังคงมีการปฏิบัติอย่างเหนียวแน่น

4. ประเพณีบุญบั้งไฟ หรือประเพณีบุญเดือนหก เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวตำบลบากเรือและปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นการจัดงานตามความเชื่อในเรื่องการขอฝน บูชาพญาแถน ขอให้ ช่วยลดบันดาลให้ฝนตกในช่วงฤดูทำนา การทำบุญบั้งไฟของชาวบ้านตำบลบากเรือ จะเริ่มตั้งแต่ ชาวบ้านมีการประชุมวางแผนการจัดงาน หลังจากนั้นก็ส่งข่าว (บอกบุญ) ไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงอื่นๆ ให้หมู่บ้านไปมาแข่งขันกัน ซึ่งจะมีการประกวดทั้งการประดับตกแต่งบั้งไฟสวยงาม เรียกว่า “ ฮ่องบั้งไฟ ” และการแข่งขันการจุดบั้งไฟขึ้นสูง สำหรับในการจัดงานนั้นส่วนใหญ่ จะจัดกัน 2 วัน โดยวันแรกจะมีการประกวดบั้งไฟประดับตกแต่งสวยงาม ส่วนวันที่สอง จะเป็นการแข่งขันจุดบั้งไฟขึ้นสูง ซึ่งในวันจุด

บั้งไฟขึ้นสูงนั้น ก่อนที่คณะบั้งไฟต่างๆจะจุดแข่งขันกัน ก็จะมีการจุดบั้งไฟเสี่ยงทายเสียก่อน ซึ่งเป็น การจุดเพื่อพยากรณ์ ถ้าบั้งไฟเสี่ยงทายจุดขึ้นสูง จะมีความเชื่อว่าเป็นปีนั้นฝนจะตกต้องตามฤดูกาล น้ำทำนาจะมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าบั้งไฟเสี่ยงทายจุดแล้วไม่ขึ้นหรือแตก จะมีการพยากรณ์ว่าในปี นี้ทำนาจะขาดแคลน หลังจากนั้นจะมีการจุดบั้งไฟของคณะต่างๆ การตัดสินแพ้ชนะจะมีวิธีการ จับเวลา ถ้าบั้งไฟที่จุดลอยอยู่บนท้องฟ้านานมากเท่าใดจะได้เวลามาก บั้งไฟคณะใดทำเวลาอยู่บน ท้องฟ้านานที่สุด จะเป็นผู้ชนะ ในขณะเดียวกันถ้าบั้งไฟคณะใดไม่ขึ้นหรือแตก ชาวบ้านจะช่วยกัน ห้ามเจ้าของบั้งไฟลูกในโคลนตม เป็นที่สนุกสนาน โดยที่การกระทำดังกล่าวไม่มีการถือว่าเป็น การละเมิดสิทธิของผู้อื่น เนื่องจากชาวบ้านจะเน้นที่ความสนุกสนานเป็นหลัก

5. ประเพณีเดือนแปด ในเดือนแปดมีประเพณีบุญเข้าพรรษา ซึ่งถือวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 วันทำบุญเข้าพรรษาหรือบุญเข้าอุรุมพรรษา ตามประเพณีที่ยึดถือกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่ให้ภิกษุ ประจำที่หรือเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 เพื่อมิ ให้ภิกษุเข้าไปเหยียบย่ำข้าวในนาชาวบ้านและสัตว์เล็กสัตว์น้อยในหน้าฝน ให้ภิกษุถือโอกาสเล่าเรียน พระวินัยต่างๆ เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ชาวบ้านนิยมบวชลูกหลานเป็นพระภิกษุสามเณร ในช่วงเข้าพรรษา เพื่อให้มีโอกาสศึกษาพระธรรมวินัย

ในงานบุญเข้าพรรษา ทางภิกษุจะมีการเตรียมเสนาสนะ เพื่อการอยู่จำพรรษา ทำวัตร ในส่วนฆราวาสตอนเช้าจะทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ตอนบ่ายนำดอกไม้ธูปเทียน ข้าวสาร อาหารแห้ง สบงจีวร ผ้าอาบน้ำฝนและปัจจัยจำเป็นอื่นๆ มารวมกันที่ศาลาการเปรียญ เพื่อถวายพระ ตอนเย็นจะ มีการเวียนเทียน จากนั้นจะมีการร่วมกันทำวัตร โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้นำญาติโยมทำวัตรด้วย

6. ประเพณีเดือนเก้า ในเดือนเก้าจะมีการทำบุญข้าวประดับดิน เป็นบุญที่ถวายทานแก่ พระสงฆ์หรือจัดอาหารทิ้งไว้ตามดิน หรือแขวนไว้ตามต้นไม้เพื่อให้วิญญาณ หรือผีที่เป็นญาติได้รับความทุกข์ทรมานในนรก แล้วได้รับการปล่อยให้มารับของกินในวันเดือนดับนี้ เป็นไปตามความเชื่อ แต่สิ่งที่ผู้จัดอาหารได้ประโยชน์ คือเป็นการให้อาหารแก่สัตว์จรจัด ซึ่งไม่มีเจ้าของเลี้ยงดู จะได้กิน อาหารเป็นการทำบุญอีกทางหนึ่ง ในวันทำบุญชาวบ้านจะทำเป็นห่อข้าวน้อยและนำไปวางแจกไว้ใน ตอนเช้าตรู่จนถึงย่ำรุ่ง

7. ประเพณีเดือนสิบ ในเดือนสิบมีประเพณีบุญข้าวสาก (สลากภัตร) ตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบ หรือเรียกว่าบุญเดือนสิบ เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ที่จะ ถวายทานเขียนชื่อตนเองไว้ในภาชนะที่ใส่ลงในบาตร เมื่อภิกษุสามเณรรูปใดจับได้ฉลากของใครผู้นั้น จะนำมาถวาย เมื่อพระฉันเสร็จแล้วจะมีการฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับ ไปแล้ว การทำข้าวสาก นำข้าวเปลือกมาคั่วให้แตกแล้วเอามาเคี้ยวกับน้ำตาลน้ำอ้อย จะจัดข้าวผสม กับอาหาร ห่อใบตองวางไปตามทางเข้าวัด โคนต้นไม้ในวัด ช้างโบสถ์ ประเพณีบุญข้าวสากนี้ สำหรับ ฆราวาสต้องทำทาน โดยการเช่นบวงสรวงบูชาก่อน จึงนำไปทานสลากภัตรถวายพระสงฆ์ต่อไป เป็น การให้ทาน 2 ครั้ง เพื่อหวังผลนิพพาน พวกญาติพี่น้องก็จะพากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลเป็นทานให้แก่ผู้ ล่วงลับ

8. ประเพณีเดือนสิบเอ็ด ในเดือนสิบเอ็ดมีประเพณีบุญออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ในตอนเช้าชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ในวันออกพรรษานี้ พระสงฆ์จะ ร่วมกันทำพิธีออกวัดลาवारณา คือเปิดโอกาสให้มีการกล่าวตักเตือนกันได้ กลางคืนจะมีมหรสพ จุด ประทีปโคมไฟตามหน้าบ้าน รุ่ง กำแพงวัด ก่อนถึงวันออกพรรษา 1 วัน ชาวบ้านจะช่วยกันทำหิ้ง (ห้าง) บูชา โดยเอาต้นกล้วยใช้ฝักเป็นเสาสี่ต้น เป็นที่วางดอกไม้ธูปเทียน ภายในหิ้งบูชาจะมีเทียนตั้งไว้

ความสูงของหิ้งบูชาประมาณระดับศีรษะของผู้ใหญ่ ชาวบ้านถือว่า “ ศาลต้องเพียงตา” ที่บูชาต้องท่วมหัว เด็กต้องอุ้มขึ้นไปจุดธูปเทียนจึงจุดถึง ซึ่งการจุดเทียนนี้จะกระทำหลังจากแห่รอบศาลาวัดครบ 3 รอบ เนื่องจากบุญออกพรรษาเป็นการชุมนุมของพระสงฆ์จำนวนมาก ก่อนที่จะแยกย้ายไปตามสถานที่ต่างๆ ชาวบ้านถือเป็นหน้าที่ทำบุญที่สำคัญที่ได้ถวายจตุปัจจัย ภัตตาหารและบริขารต่างๆ แต่พระสงฆ์ ภิกษุสามเณรที่วัดเป็นพิเศษ ประกอบกับเป็นช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนองรอกเก็บเกี่ยวผลผลิต อีกทั้งสภาพดินฟ้าอากาศแจ่มใสเป็นช่วงย่างเข้าสู่ฤดูหนาว อากาศเย็นสบาย ชาวบ้านจึงถือโอกาสทำบุญออกพรรษา

9. ประเพณีเดือนสิบสอง ในเดือนสิบสองนี้มีประเพณีบุญกฐิน เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง การทำบุญกฐินเป็นการสืบทอดประเพณีมาตั้งแต่โบราณกาล โดยมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้า และรับกฐินได้ตามกำหนดเวลา โดยก่อนที่จะมีการทำบุญกฐินในระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาหรือก่อนหน้านั้น ผู้ที่ต้องการจะทำบุญกฐินจะต้องไปเลือกหาวัดที่จะทอดถวาย เมื่อตกลงกันแล้วจะจองไว้ โดยในปีหนึ่งๆแต่ละวัดจะมีการรับถวายกองกฐินเพียงหนึ่งครั้งเท่านั้น เมื่อถึงวันทอดกฐิน เจ้าภาพต้องเตรียมองค์กฐินให้พร้อมและนำไปถวายที่วัดตามกำหนด

3.4 การทำมาหากิน

การทำมาหากินของชาวตำบลบากเรือ ผลมาจากสภาพแวดล้อมใกล้เคียงหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติให้ชาวบ้านได้อาศัยเป็นแหล่งอาหาร ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลบากเรือ กับการทำกินมีดังนี้

การดักลอบหรือวางลอบ ลอบเป็นเครื่องมือจับปลาที่ทำมาจากการสานไม้ไผ่เป็นรูปวงกลม ขนาดตั้งแต่ 1 คืบถึง 1 เมตร ความยาวประมาณครึ่งเมตร ถึง 2 เมตร ลอบจะมีหลายแบบคือ ลอบนอนจะวางราบกับพื้นดิน มีงานให้ปลาเข้าทางด้านหัวของลอบ ส่วนลอบยืนเวลาดักปลาจะตั้งไว้กับพื้นมีงานให้ปลาเข้าด้านข้างการวางลอบหรือการใส่ลอบสามารถทำได้ทั้งช่วงน้ำขึ้นหรือน้ำลด ปลาที่เข้าไปในลอบจะเป็นปลาใหญ่

การวางข่ายหรือการใส่มอง ข่ายหรือมองจะทำจากด้ายหรือไนล่อน ความกว้างของข่ายจะใช้นิ้วแยงเข้าไปวัดขนาดความกว้างของตาข่ายแล้วเรียกขนาดตามความกว้าง เช่นมองสอง (ใช้สองนิ้ววัด) การใช้ข่ายหรือมองดักปลานั้นขึ้นอยู่กับแหล่งน้ำ เช่นถ้าแหล่งน้ำกว้างลึกจะใช้ข่ายที่มีขนาดกว้าง ปลาที่ติดเป็นปลาขนาดใหญ่ส่วนข่ายเล็กจะวางน้ำตื้น เพื่อดักปลาตัวเล็กมาติด การวางข่ายหรือการใส่มองจะกระทำไปตามแหล่งน้ำ กระทำได้ตลอดทั้งปี

การเอาเยาะ เยาะเป็นภูมิปัญญาการหากินอย่างหนึ่ง เป็นการนำเอากิ่งไม้หรือขอนไม้มากรอรวมกันไว้ให้ปลามาอาศัยในช่วงน้ำลดหรือช่วงหน้าแล้ง นำตาข่ายมาวางรอบกองไม้ ตัดกิ่งไม้ ขอนไม้ ออกให้หมดจึงใช้แอหวน กวาดตามพื้นเพื่อให้ปลาติดขึ้นมา ซึ่งวิธีการแบบนี้ ต้องอาศัยแรงงานมากในการเอาเยาะ แต่เป็นความคุ้มค่าง่ายๆ เพราะแต่ละครั้งจะได้ปลาจำนวนมาก

3.5 ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำทางปัญญา ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบากเรือมีผู้นำแบบไม่เป็นทางการ อันประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ผู้นำทางปัญญา ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความรู้ด้าน	ชื่อ - สกุลผู้รู้	ที่อยู่ / หมู่ที่
1.หมอสุนไพรร / หมอแผนโบราณ	1.นายอารมณ	สมชอบ 1
	2. นายลี	สมขลิ่ง 2
	3.นายลุน	ยอดเย็น 3
	4.นายทุน	สมเพาะ 4
	5.นายอุดม	ศรีระชาติ 4
	6.นายประสาน	พรมขันธ 5
	7.นายพุด	สุภาพ 6
	8.นายบุญ	พันธ์สุข 8
	9.นายปฏิภาณ	แววบุตร 8
	10.นายยงค์	สมขำ 9
2.พราหมณ์ / หมอสูตราชวัญ	1.นายสินธุ์	สมสะอาดงค์ 1
	2. นายศิลา	สมศรีภาพพัฒน์ 1
	3.นายพุดธา	พันธ์สุข 2
	4.นายเมือง	ยอดเอื้อ 3
	5.นายกอง	หลอดคำ 4
	6.นายอุดม	ศรีระชาติ 4
	7.นายทอง	พั้วพรรค 5
	8.นายอินทร์	แก่นสุข 6
	9.นายหนูพูน	มุกุสิทธิ์ 6
	10.นายอัมพันธ์	ศิริบุรณ์ 11
3.ด้านดนตรีพื้นบ้าน	1.นางบุญตาม	ใจงาม 1
	2. นายบุญถม	ทองคำ 2
	3.นายสมเดช	อั้งซุน 2
	4.นายพนม	พั้วพัก 3
	5.นายสอน	สมเพ็ง 4
	6.นายเหรียญชัย	แนวบุตร 5
	7.นายหนูพูน	มุกุสิทธิ์ 6
ความรู้ด้าน	ชื่อ - สกุลผู้รู้	ที่อยู่ / หมู่ที่
3.ด้านดนตรีพื้นบ้าน (ต่อ)	8.นายอนันต์	เหล็กกล้า 8
	9. นายวิมล	พุดตาลดง 9
	10.นางนุกาญจ์	โรมพันธ์ 10
	11.นายสุตใจ	พังกิจ 11

4.ด้านหมอลำ	1.นายทองพูล	นามโฮง	1
	2. นางเกษร	กัญญารัตน์	2
	3.นายคำแสน	พละศรี	3
	4.นายอุดม	ศรีระชาติ	4
	5.นางอุมาพร	ทองอ่อน	5
	6.น.ส.เบญจวรรณ	ทรวงงาม	6
	7.นางบัวไข	ลายนอก	6
	8.นายคำเกิด	สายหลักคำ	9
	9.นางหนูแดง	บุญคีน	10
	10.นางคำพันธ์	วิชัย	10
	11.นายอุดร	พिंगกิจ	11
5.ด้านจักรสาน	1.นายผุย	นางาม	1
	2. นายจินดา	กูปแก้ว	2
	3.นายมี	กองสินแก้ว	3
	4.นายหมื่น	พันพิพัฒน์	4
	5.นายเพ็ง	ชอบสะอาด	4
	6.นายทอง	สายสุด	5
	7.นางอินทร์	แก่นสุข	6
	8.นายบุญ	พงษ์สัตย์	7
	9.นายบุตร	เพชรจิต	9
	10.นายวิชัย	มัชฌิมา	10
	11.นายเฉลิมชัย	สมแคล้ว	10
6.ด้านการทอผ้าพื้นบ้าน	1.นางพิน	สมเสียง	1
	2. นางคำปุ่น	กลางนา	2
	3.นางบุญเยี่ยม	ยอดแคร์ว	3
	4.นางมาก	หินทอง	4
ความรู้ด้าน	ชื่อ - สกุลผู้รู้		ที่อยู่ / หมู่ที่
6.ด้านการทอผ้าพื้นบ้าน (ต่อ)	5.นางมะลิ	สมเพาะ	4
	6.นางหนูจันทร์	พรมขันธ	5
	7.นางแก้ว	รู้ทาย	6
	8.นายน้อย	ทองคำ	7
	9.นางราตรี	เหล็กกล้า	8
	10.นางคำเส็ง	ทองคำ	10
7. ด้านช่างบั้งไฟ	1.นายนาค	สายแก้ว	1
	2.นายปรีชา	พิเคราะห์แน่	2
	3.นายวิรัตน์	จันทะคุณ	2
	4.นายอุเทน	ยอดเอื้อ	3

7. ด้านช่างบั้งไฟ (ต่อ)	5.นายกลม	ทรัพย์สิน	4
	6.นายกล้า	เกษโมลี	5
	7.นายวีรชัย	อินนันทะ	7
	8.นายกองมี	ประดิษฐ์ศิลป์	8
8.ด้านวาดแผนไทย	1.นางทุม	ชนะชัย	1
	2.นางบุญเย็น	สมพอม	1
	3.นางนุ่น	ผาวัน	3
	4.นายสมร	สมสะอาด	4
	5.นางอ่อน	สิงห์รัตน์	5
	6.นายตัน	หลอดคำ	6
	7.นายอุทัย	นำภา	7
	8.นายพั้ว	เหมสันต์	9
9.ด้านหมอดู	1.นายศิลา	ศรีภาพัฒน์	1
	2.นายทองเพชฌ	เพ็ญเนตร	3
	3.นายหอม	ไยดี	8

10.ความรู้ด้านสมุนไพรพื้นบ้าน

ปัจจุบันการรักษาคนป่วยโดยวิธีใช้สมุนไพรยังคงปรากฏอยู่ แต่ขาดการรวมกลุ่มทำกิจกรรม โดยมีหมอสุมไพรทุกหมู่บ้าน สุมไพรที่เป็นยา ในเขตตำบลปากเรือ มีดังนี้

ชื่อสมุนไพร	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	สรรพคุณ	วิธีปรุงแบบพื้นบ้าน
1.ไมยราพ	ราก ต้น	แก้ปวด	ต้ม
2.หนวดแมว	ใบ ต้น	แก้ไข้	ต้ม
3.ไม้มูก	ราก	ลดไข้	ต้ม
4.หญ้าไต่ใบ	ต้น ราก	แก้ร้อนใน	ต้ม
5.ซีเหล็กบ้าน	ใบ	กษัย	ต้ม
6.มะลิ	ราก	ถอนพิษงู	ต้ม
7.ทับทิม	ใบ	แก้ท้องร่วง	ต้ม
8.บอระเพ็ด	ลำต้น	ถอนพิษไข้	เผา
9.รางจืด	ราก	แก้ยาพิษ	ต้ม
10.บัวบก	ลำต้น ใบ	แก้ไข้ใน	ตำเอาน้ำ
11.น้อยหน่า	ใบ	ฆ่าเหา	ตำ
12.บานไม่รู้โรย	ดอก ราก	ใช้ทำบระดู	ต้ม
13.ดาวเรือง	ราก	แก้ไข้	ต้ม
14.เข็มป่า	ราก	แก้ไข้	ต้ม
15.ใบเงินใบทอง	ใบ	ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	เผา
16.หญ้าคา	ราก	ร้อนใน	ต้ม
17.ฟ้าทะลายโจร	ใบ	สัตว์มีพิษ	ตำ

18.ขนุน	แก่นเปลือก	บำรุงเลือด	ต้มบดผง
19.สาบเสือ	ใบ	ห้ามเลือด	ช้กับปูนแดง
20.เอื้อง	หัว	พอกฆ่า	เอาหัวมาตำพอก
21.ข้าวโพด	ราก ลำต้น	ใช้ต้บระดู	ต้ม
22.หญ้าเจ้าชู้	ทั้งต้น	ใช้ต้บระดู	ต้ม
23.กระเทียม	หัว ใบ	ความดันโลหิตสูง	กินสด ผัด
24.พริกไทย	เมล็ด	แก้ลม	แกง
25.พริกขี้หนู	เมล็ด	แก้ลม	แกง
26.ปลั่งช้างสาร	ใบ	ปวดเมื่อย	ดองเหล้า
27.กระดังงาไทย	ดอก	บำรุงธาตุ	ทำผง
ชื่อสมุนไพร	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	สรรพคุณ	วิธีปรุงแบบพื้นบ้าน
28.กระท้อน	ราก ผล	ร้อนใน	สุ่มเป็นถ่าน
29.ขมิ้นเครือ	ราก	แก้หน้าตีพิการ	ทำผง
30.หัวหอม	หัว	แก้หูด	ตำเอาน้ำ
31.หัวแห้วหมู	หัว	ยาอายุวัฒนะ	ต้มทำผง
32.เหง้าขิง	หัว	นอนไม่หลับ	ต้มทำผง
33.ข่าตาแดง	หัว	ขับลมในลำไส้	ฝนกับน้ำปูนใส
34.ข่าใหญ่	หัว	ขับเลือด	ต้มทำผง
36.ผักหวานบ้าน	ราก	ดับพิษไข้	ต้ม

เข้าร่วมกิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรม – ปรีวาสกรรม วัดป่าหนองแคน บ้านดอนผึ้ง

ร่วมพิธีแห่กัณฑ์หลอน

